

HR 11 januari 1995, nr. 29 127

(R.J.J. Jansen, Van der Linde, Bellaart, De Moor, C.H.M. Jansen)

Het geschil betreft de aanslag premieheffing volksverzekeringen over het jaar 1987.

De hofuitspraak is van Hof 's-Hertogenbosch, MK II, 28 augustus 1992, nr. 1246/1991B.

Feiten (ontleend aan de hofuitspraak)

Belanghebbende, die is geboren in 1958 en in de loop van het onderhavige jaar gehuwd is, heeft de Duitse nationaliteit. In 1976 is hij in Nederland gaan wonen, waar hij ook het gehele jaar 1987 heeft gewoond. In Nederland had hij nimmer een onderneming en behaalde hij evenmin met arbeid samenhangende inkomsten.

Na afronding van zijn opleiding farmacie in april 1983, heeft hij van 1 mei 1983 tot en met 30 mei 1984 als "Pharmaziepraktikant" gewerkt in een apotheek in de Bondsrepubliek Duitsland (hierna: de Bondsrepubliek). Na het behalen van de hoedanigheid van apotheker heeft hij in R werkzaamheden verricht als vervanger in apotheken van 22 augustus tot 22 september 1984 en van 1 oktober tot 13 oktober 1984.

Ter zake van zijn werkzaamheden als Pharmaziepraktikant en als vervanger was belanghebbende in de Bondsrepubliek verplicht verzekerd op grond van de zogenaamde Rentenversicherung der Angestellten (bediendenverzekering) bij het Bundesversicherungsanstalt für Angestellten te S en had hij toentertijd uit hoofde daarvan recht op uitkeringen bij invaliditeit, ouderdom en aan nagelaten betrekkingen. Deze verzekering is een verplichte verzekering voor werknemers en daarmee gelijkgestelden. Partijen zijn het er in dit verband over eens dat belanghebbende toen werknemer was in de zin van EEG-Verordening nr. 1408/71 (artikel 1, letter a, onderdeel i).

In ieder geval in de genoemde perioden, toen hij uitsluitend werkzaamheden in dienstbetrekking in de Bondsrepubliek verrichtte, was belanghebbende op grond van artikel 13, lid 2, aanhef en onderdeel a, juncto artikel 13, lid 1, van genoemde EEG-Verordening uitsluitend onderworpen aan de sociale verzekeringswetgeving van de Bondsrepubliek.

Op 5 november 1984 kreeg belanghebbende een vaste aanstelling als apotheker in de Bondsrepubliek. Als gevolg daarvan werd hij verplicht verzekerd bij het Versorgungswerk der Apothekerkammer-A te Q, eveneens tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Zijn verplichte verzekering bij vorengenoemde Bundesversicherungsanstalt eindigde toen. Die verzekering is niet op vrijwillige basis voortgezet. Op en na laatstgenoemde datum en zo ook in het jaar 1987 was belanghebbende in de Bondsrepubliek noch verplicht noch vrijwillig verzekerd voor risico's gelijksoortig aan die welke de Nederlandse Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en Algemene Kinderbijslagwet (AKW) dekken en was hij sedertdien, afgezien van zijn verzekering bij het Versorgungswerk der Apothekerkammer-A, in de Bondsrepubliek evenmin op enigerlei wijze verzekerd ingevolge een regeling welke overeenkomt met de Nederlandse Algemene Ouderdomswet (AOW), Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW) of Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW). Op 1 januari 1987 heeft belanghebbende zich als zelfstandig apotheker in de Bondsrepubliek gevestigd. Als zodanig is hij het hele jaar 1987 werkzaam geweest. Hij bleef toen verplicht aangesloten bij de ouderdoms-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsverzekering van het genoemde Versorgungswerk.

Belanghebbende deed voor het onderhavige jaar aangifte voor de inkomstenbelasting van een belastbaar inkomen van nihil; bij de Overeenkomst tussen Nederland en de Bondsrepubliek tot het vermijden van dubbele belasting onder meer op het gebied van belastingen van het inkomen, gesloten op 16 juni 1959, is het recht tot belastingheffing voor de door belanghebbende uit

evenbedoelde op 1 januari 1987 begonnen onderneming verkregen inkomsten ad DM 61 564 (f 68 952) aan de Bondsrepubliek toegewezen. De onderwerpelijke aanslag is opgelegd naar een premie-inkomen van f 68 952.

Geschil (ontleend aan de hofuitspraak)

Het geschil betreft het antwoord op de vraag of belanghebbende in 1987 als premieplichtige is aan te merken voor elk van de Nederlandse volksverzekeringen. De Inspecteur stelt zich op het standpunt dat belanghebbende voor het gehele jaar 1987 premieplichtig was voor elk van de Nederlandse volksverzekeringen. Belanghebbende stelt in 1987 niet, althans niet voor wat betreft de AOW, de AWW en de AAW premieplichtig te zijn geweest.

Overwegingen van het hof (ontleend aan de hofuitspraak)

6.1. Het Hof zal, gelet op het bepaalde in artikel 13, lid 1, van de EEG-Verordening, in de eerste plaats onderzoeken of belanghebbende behoort tot degenen op wie deze verordening van toepassing is. Naar het oordeel van het Hof is zulks niet het geval. Krachtens artikel 2 van de EEG-Verordening is deze immers - voor zover te dezen van belang - slechts van toepassing op werknemers of zelfstandigen op wie de wetgeving van een of meer Lid-Staten van toepassing is of geweest is. Partijen zijn het er echter over eens - en het Hof zal dit eenstemmig oordeel van partijen volgen omdat het niet is gebaseerd op een onjuist juridisch uitgangspunt - dat belanghebbende naar de definitie van artikel 1 van de EEG-Verordening in het onderhavige jaar geen werknemer was in evenbedoelde zin, terwijl door het bepaalde in artikel 1, onderdeel j, laatste alinea, van die verordening juncto Bijlage II, onderdeel I, onderdeel C bij die verordening het bijzondere verzekeringsstelsel van het Versorgungswerk, krachtens welk stelsel belanghebbende in het onderhavige jaar verzekerd was, niet wordt begrepen onder het begrip wetgeving in de zin van de EEG-Verordening. Belanghebbende was derhalve in het onderhavige jaar als zelfstandige niet onderworpen, in de door de verordening gedefinieerde betekenis, aan de wetgeving van de Bondsrepubliek.

Belanghebbende beroept zich er weliswaar op dat de EEG-Verordening evenzeer van toepassing is op werknemers op wie de wetgeving van een of meer Lid-Staten - in casu de Bondsrepubliek - van toepassing is geweest, doch zulks biedt geen steun aan zijn stelling dat hij ook na beëindiging van zijn werkzaamheden als Pharmaziepraktikant en als vervanger aan de sociale verzekeringswetgeving van de Bondsrepubliek onderworpen is gebleven. Belanghebbende ziet er hierbij immers ten onrechte aan voorbij dat het door hem in beginsel aanwezig geoordeelde wetsconflict niet het gevolg is van het op of na 5 november 1984 overbrengen van zijn woonplaats naar een andere Lid-Staat, doch van het - naar tussen partijen kennelijk niet in geschil is: voorgoed - staken van zijn werkzaamheden in loondienst en van het teloor gaan van zijn hoedanigheid van werknemer in de zin van artikel 1 van de EEG-Verordening, echter, in ieder geval voor het onderhavige jaar, gevolgd door het verwerven van de status van zelfstandige in de zin van de in bijlage I onder I onderdeel C van de EEG-Verordening hiervan voor de Bondsrepubliek gegeven definitie.

Mitsdien valt belanghebbende naar het oordeel van het Hof voor het onderhavige jaar niet onder de personele werkingssfeer van de EEG-Verordening en kan niet worden gezegd dat hij reeds uit kracht van deze verordening de premies volksverzekeringen welke hij op grond van de Nederlandse sociale zekerheidswetgeving verschuldigd is, niet hoeft te betalen.

6.2. Belanghebbendes in zijn pleitnota als subsidiaire stelling geformuleerde beroep op het rechtszekerheidsbeginsel staat aan de onder 6.1 gegeven conclusie van het Hof niet in de weg. Deze stelling dient immers reeds hierom te worden verworpen omdat belanghebbende uit het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986, nr. 302/84 (het arrest Ten Holder)

niet heeft kunnen lezen dat hij voor het onderhavige jaar onder het bereik van artikel 2, lid 1, van de EEG-Verordening zou vallen.

6.3. Gelijk hiervóór onder 6.1 is overwogen, valt belanghebbende niet onder de personele werkingssfeer van de EEG-Verordening, zodat naar het oordeel van het Hof te dezen aan artikel 6 van deze verordening voor de toepasselijkheid van het Verdrag geen betekenis kan worden toegekend.

De Inspecteur heeft - naar het oordeel van het Hof terecht - erkend dat krachtens artikel 2 van het Verdrag deze bilaterale overeenkomst onder meer op de AOW, de AWW en de AAW van toepassing is. De Inspecteur wenst evenmin te betwisten dat belanghebbende in de Bondsrepubliek op met deze volksverzekeringen overeenkomende wijze verplicht verzekerd was tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en invaliditeit bij het Versorgungswerk der Apothekerkammer-A.

Aangezien tussen partijen evenmin in geschil is dat belanghebbende uitsluitend beoordeeld naar Nederlands nationaal recht als verzekerde en premieplichtige ingevolge de AOW, de AWW en de AAW moet worden beschouwd, is derhalve voor het onderhavige jaar ten aanzien van belanghebbende sprake van een dubbele verzekeringsplicht welke het Verdrag juist beoogt te voorkomen. De stelling van de Inspecteur dat artikel 4, lid 1 van het Verdrag te dezen geen toepassing kan vinden, moet dan ook worden verworpen. De Inspecteur merkt weliswaar nog op dat het "problematisch is dat het Verdrag de begrippen werknemer en zelfstandige niet definieert", doch het Hof vermag de hieruit blijkende twijfels van de Inspecteur omtrent de toepasbaarheid van het Verdrag op zelfstandigen niet te delen, aangezien de opbouw van artikel 4 van het Verdrag, waarin lid 2 uitzonderingen op het eerste lid voor werknemers inhoudt en lid 3 de overeenkomstige toepassing daarvan voor zelfstandigen, geen andere lezing toelaat dan dat het eerste lid van dit artikel zowel op werknemers als op zelfstandigen van toepassing is.

De Inspecteur voert voorts nog aan dat het Versorgungswerk der Apothekerkammer-A, als zijnde een particuliere verzekering, geen deel zou uitmaken van de wettelijke regelingen in de Bondsrepubliek betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en invaliditeit, doch ook dit argument vermag zijn stelling met betrekking tot de toepasselijkheid van artikel 4, lid 1, van het Verdrag niet te steunen. Uit de artikelen 70 en 74 van de Duitse Grondwet, welke in kopie tot de stukken behoren, blijkt immers dat de wetgeving ter zake van het Versorgungswerk voornoemd aan de Ländern is overgelaten, terwijl uit het Heilberufsgesetz, Abschnitt I, § 1, waarvan de tekst in kopie tot de stukken behoort, van het Land Nordrhein-Westfalen blijkt, dat de Apothekerkammer-A is te beschouwen als een zogenaamde Körperschaft des öffentlichen Rechts, zijnde volgens de onweersproken verklaring van belanghebbende ter zitting een met een Nederlands publiekrechtelijk lichaam met verordenende bevoegdheid vergelijkbaar openbaar lichaam. Het Hof kan de Inspecteur evenmin volgen in zijn in zijn aanvullende pleitnota genoemde stelling dat "het verplichte systeem van Versorgungswerke vergelijkbaar is met de verplichte deelneming in een ... (Nederlands) beroepspensioenfonds ... (door) een in Nederland wonende en werkzame zelfstandige apotheker ... (die) daarnaast als ingezetene verplicht verzekerd (blijft) voor alle volksverzekeringen". Het Hof constateert immers dat in § 7, onder (2), van het Angestelltenversicherungsgesetz, waarvan de tekst in kopie als bijlage van belanghebbendes aanvullende pleitnota tot de stukken behoort, voor zover te dezen van belang, is bepaald dat "Auf ihren Antrag ... ferner von der Versicherungspflicht befreit (werden) Personen, die auf Grund einer ... auf Gesetz beruhenden Verpflichtung Mitglieder einer öffentlich-rechtlichen Versicherungs- oder Versorgungseinrichtung ihrer Berufsgruppe sind ...", gelijk ook - naar vaststaat - in casu met betrekking tot belanghebbende het geval is.

6.4. Aangezien belanghebbende in de Bondsrepubliek verplicht verzekerd was ingevolge een wettelijke regeling inzake de geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en invaliditeit, is hij, het onder 6.3 overwogene mede in aanmerking genomen, in Nederland niet premieplichtig in de zin van de AOW, de AWW en de AAW.

Het Verdrag staat er echter niet aan in de weg dat belanghebbende in de premieheffing wordt betrokken voor wat betreft de AWBZ en de AKW.

Arrest

(...)

3.3. De hiervóór vermelde feiten brengen met zich, gezien het bepaalde in artikel 2, lid 1, jo. artikel 1, aanhef en onderdeel a, onder ii, en Bijlage I, onder I (thans: J), van de Verordening, mede gelet op het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 13 oktober 1993 in de zaak C-121/92, BNB 1994/203, dat belanghebbende voor het onderhavige jaar dient te worden aangemerkt als een zelfstandige die onder de personele werkingssfeer van de Verordening valt.

3.4. Op grond van het bepaalde in artikel 13, lid 1, en lid 2, aanhef en letter b, van de Verordening was voor het onderhavige jaar op belanghebbende slechts de Duitse wetgeving van toepassing.

3.5. Het vorenoverwogene leidt tot de slotsom dat belanghebbende voor het jaar 1987 ten onrechte is betrokken in de premieheffing volksverzekeringen. Voor zover middel I betoogt dat op belanghebbende slechts de Duitse wetgeving van toepassing is, treft het derhalve doel, terwijl het middel van de Staatssecretaris ongegrond is.

's Hof's uitspraak kan niet in stand blijven. De Hoge Raad kan zelf de zaak afdoen. De door belanghebbende voorgestelde middelen behoeven voor het overige geen behandeling.

(Volgt vernietiging van de uitspraak van het hof, de uitspraak van de